

Effecten herinrichting 't Hammetje op beschermde soorten

Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming

M. Boonman

Effecten herinrichting 't Hammetje op beschermde soorten

Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming

M. Boonman

Status uitgave: definitief

Rapportnummer:	22-095
Projectnummer:	22-0293
Datum uitgave:	02 juni 2022
Projectleider:	dhr. M. Boonman
Tweede lezer:	mevr. E.R. Beekman MSc.
Naam en adres opdrachtgever:	Gemeente Amersfoort Postbus 4000 3800 EA Amersfoort
Referentie opdrachtgever:	E-mail 28 april 2022
Akkoord voor uitgave:	drs. F. van Vliet
Paraaf:	

Graag citeren als: Boonman, M. Effecten herinrichting 't Hammetje op beschermde soorten. Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming. Bureau Waardenburg Rapportnr. 22-095 Bureau Waardenburg, Culemborg.

Trefwoorden: Wet natuurbescherming, 't Hammetje, Amersfoort

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv.

Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Amersfoort

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is gecertificeerd door EIK Certificering overeenkomstig ISO 9001:2015. Bureau Waardenburg bv hanteert als algemene voorwaarden de DNR 2011, tenzij schriftelijk anders wordt overeengekomen.

Bureau Waardenburg, Varkensmarkt 9 4101 CK Culemborg, 0345 51 27 10, info@buwa.nl, www.buwa.nl

Voorwoord

Gemeente Amersfoort is voornemens om de komende jaren het gebied 't Hammetje geschikt te maken voor recreatie. De benodigde ingrepen kunnen effecten hebben op beschermde soorten planten en dieren.

Gemeente Amersfoort heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om in het kader van de Wet natuurbescherming de effecten als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden op beschermde soorten te onderzoeken.

Bureau Waardenburg in 2021 het plangebied geïnventariseerd op vleermuizen en de effecten van de werkzaamheden op deze soorten bepaald.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

Dhr. M. Boonman projectleiding, rapportage

Genoemde persoon is door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hen uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is ISO gecertificeerd.

Vanuit de gemeente Amersfoort is de opdracht begeleid door de heer M. Reinink. Wij danken hem voor de prettige samenwerking.

Veldonderzoek is altijd een momentopname. Bureau Waardenburg waarborgt dat het onderzoek is uitgevoerd door deskundige onderzoekers volgens de gangbare standaardmethoden. Het bureau is niet aansprakelijk voor waarnemingen van soorten door derden en waarnemingen die na afronding van de studie bekend worden gemaakt.

Inhoud

Voorwoord	3
1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding en doel	5
1.2 Verantwoording	6
2 Toetsingskader beschermde soorten en gebieden	7
2.1 Wet natuurbescherming	7
2.2 Beschermingsregimes soorten	7
3 Herinrichting 't Hammetje	8
3.1 Beschrijving plangebied	8
3.2 Uit te voeren werkzaamheden	8
4 Betekenis van 't Hammetje voor beschermde soorten planten en dieren	10
4.1 Bronnenonderzoek	10
4.2 Veldonderzoeken	11
4.3 Betekenis van het plangebied	12
5 Effecten van de ingreep en te treffen maatregelen	17
5.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn	17
5.2 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn	17
5.3 Beschermingsregime andere soorten	19
6 Beoordeling Wet natuurbescherming	20
6.1 Conclusie resultaten onderzoek	20
6.2 Overtreding verbodsbepalingen	20
6.3 Ontheffingsaanvraag	21
6.4 Aanvullende maatregelen	21
Literatuur	22
Bijlage I Te verwijderen bomen op oostoever	23

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Gemeente Amersfoort is initiatiefnemer voor de herinrichting van 't Hammetje. Bij uitvoering van de werkzaamheden in het kader van de herinrichting zal rekening moeten worden gehouden beschermde soorten planten en dieren.

De Wet natuurbescherming heeft als doel het behoud van de biodiversiteit en duurzaam gebruik van de bestanddelen daarvan. Sommige handelingen en ontwikkelingen kunnen de natuur, en daarmee de biodiversiteit, schaden en zijn daarom krachtens de wet verboden. Is dat het geval dan is er ontheffing nodig voor het overtreden van een verbodsbepaling. In specifieke gevallen geldt een vrijstellingsregeling.

't Hammetje wordt geschikt gemaakt voor recreatie. De aanleg en gebruik van infrastructuur en horeca kan gevolgen hebben voor beschermde diersoorten. In dit rapport wordt verslag gedaan van bronnen- en veldonderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten. Het doel is te bepalen of de voorgenomen werkzaamheden leiden tot overtredingen van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming.

Dit rapport beschrijft de uitvoering van de werkzaamheden (H3) en de methodiek (Par 4.2) behorende bij de in 2020 en 2021 uitgevoerde inventarisaties. De effecten van de ingreep op beschermde en/of bijzondere soorten planten en dieren zijn in beeld gebracht en getoetst aan de verbodsbepalingen uit de natuurwetgeving. Daarbij is ingegaan op de volgende vragen:

- Welke beschermde soorten planten en dieren komen mogelijk of zeker voor binnen de invloedssfeer van de herinrichting (H4)?
- Welke effecten op beschermde soorten heeft de ingreep (H5)?
- Kunnen deze effecten een wezenlijke negatieve invloed op soorten hebben (H5)?
- Welke verbodsbepalingen worden overtreden/is een ontheffing nodig (H5)?
- Welke maatregelen voor mitigatie en compensatie van schade aan beschermde soorten zijn noodzakelijk (H6)?

Bestemmingplan

Bij het vaststellen van het bestemmingsplan en het uitvoeren van de werkzaamheden moet rekening worden gehouden met het huidige voorkomen van beschermde soorten planten en dieren en beschermde natuurgebieden in het plangebied en/of in de invloedssfeer daarvan. De volgende vragen worden vaak gesteld:

- of voor de uitvoering van het bestemmingsplan een vrijstelling geldt
- dan wel een ontheffing nodig is
- en zo ja, of deze ontheffing kan worden verleend.

Beantwoorden van deze vragen is in beginsel pas nodig in een procedure op grond van de natuurwetgeving, oftewel wanneer door een concreet initiatief gebruik wordt gemaakt van de middelen het bestemmingsplan geboden ontwikkelingsruimte. Echter, indien op voorhand

in redelijkheid kan worden ingezien dat de natuurwetgeving de uitvoerbaarheid van het plan binnen de planperiode in de weg staat¹ kan het bestemmingsplan niet door de gemeenteraad worden vastgesteld.

1.2 Verantwoording

De toetsing is een effectbepaling en -beoordeling op basis van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, de functie van het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten en de voorgenomen ingreep. In 2017 is voor het gehele gebied over de Laak waar 't Hammetje toe behoort, een effectbeoordeling uitgevoerd (Smit 2017). Deze voorliggende toetsing betreft een actualisatie van Smit (2017) en is opgesteld op basis van in 2020 en 2021 uitgevoerd veldwerk, bronnenonderzoek en de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen.

De in dit rapport gepresenteerde gegevens over beschermde soorten zijn houdbaar tot drie jaar na afronding van het veldonderzoek. Indien de in dit rapport beschreven ingreep wijzigt dan wel wordt uitgevoerd na 2024 kan een actualisatie van het onderzoek nodig zijn.

¹ Gebaseerd op diverse uitspraken van RvS, waaronder zaaknr. 201308884/1/R6

2 Toetsingskader beschermde soorten en gebieden

2.1 Wet natuurbescherming

Op 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming (Wnb) van kracht geworden. De Wnb heeft als doel het behoud van de biodiversiteit en duurzaam gebruik van de bestanddelen daarvan. De wet regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, van soorten planten en dieren en van houtopstanden.

De regels die toezien op bescherming van Natura 2000-gebieden zijn opgenomen in 'Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden' van de Wnb. De verbodsbepalingen ten aanzien van beschermde soorten planten en dieren zijn in de Wnb opgenomen in 'Hoofdstuk 3 Soorten' en beschreven per beschermingsregime (zie onder). De regels voor houtopstanden zijn beschreven in Hoofdstuk 4 van de wet.

In het voorliggende rapport toetsen we aan bepalingen voor beschermde soorten (Wnb: Hoofdstuk 3).

2.2 Beschermingsregimes soorten

Bij de uitvoering van de herinrichting 't Hammetje moet rekening worden gehouden met het huidige voorkomen van beschermde soorten planten en dieren. Als de voorgenomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing moet worden verkregen.

De Wnb onderscheidt bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes:

- Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (Wnb § 3.1),
- Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (Wnb § 3.2)¹ en
- Beschermingsregime andere soorten (Wnb § 3.3).

Voor een aantal soorten vallend onder '*Beschermingsregime andere soorten*' heeft de provincie een vrijstelling verleend voor handelingen in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden (Wnb Art 3.10 lid 2a).

In dit rapport wordt onderscheid gemaakt in 'vogels', soorten Habitatrichtlijn (Wnb § 3.2) en 'andere soorten' (Wnb § 3.3).

Als de voorgenomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, is nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing moet worden verkregen voordat de ingreep wordt uitgevoerd (zie Hoofdstuk 2).

¹ Dit betreft soorten van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn met uitzondering van vogels. Vogels vallen onder Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn. Brochure: Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Ministerie van EZ, versie 1.3 december 2016.

3 Herinrichting 't Hammetje

3.1 Beschrijving plangebied

't Hammetje ligt ten noorden van de Amersfoortse wijk Vathorst, ten westen van de rijksweg A28. Het gebied bestaat voor het overgrote deel uit een waterplas. Deze plas is ontstaan door zandwinning voor de aanleg van de A28. Rond de plas is jong loofbos aanwezig (populier, zwarte els, schietwilg, gewone es en dergelijke). Het bos is dichtbegroeid en moeilijk begaanbaar. Aan de zuidkant van het gebied ligt het 'Hamhuis' van de Stichting Land in Zicht en enkele in 1988 gebouwde kunstwerken (folly's). Het gebied is momenteel ontoegankelijk voor wandelaars. Aan de westzijde liggen twee woningen (Domstraat 82A en B die buiten het plangebied liggen).

Figuur 3.1 Ligging plangebied (rood omkaderd; Open Streetmap Nederland).

3.2 Uit te voeren werkzaamheden

Het gebied zal geschikt gemaakt worden voor recreatie. Er worden wandelpaden aangelegd waaronder een vlonderpad over het water en daarnaast worden gazons en bloemrijk grasland en een parkeerplaats aangelegd. De plas wordt deels verondiept met een leeflaag van circa 1 meter dik zand / grondpakket. Eilanden worden vergraven, spelen sporttoestellen geplaatst, een horecavoorziening wordt ontwikkeld met een vlonderterras aan het water. Hiervoor worden circa 350 bomen verwijderd. Het Hamhuis wordt gesloopt om ruimte te maken voor een horeca en maatschappelijke voorziening. De folly's blijven behouden maar worden niet opengesteld voor publiek. Naar het noorden toe

wordt op de plek waar nu een gronddepot aanwezig is het gebied vergroot met bosplantsoen en bloemrijk grasland (figuur 3.2).

Figuur 3.2 Ontwerp van de toekomstige inrichting 't Hammetje (Sweco).

Deze ingreep kan omschreven worden als ingreep in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Gebruik van een door de minister goedgekeurde gedragscode voor de betreffende ingreep is niet aan de orde. Voor het uitvoeren van de ingreep geldt een vrijstelling voor regels ten aanzien van soorten uit het 'Beschermingsregime andere soorten' van de Wnb (zie Hoofdstuk 2).

Tabel 3.1 Fasering uit te voeren werkzaamheden voor de herinrichting.

Werkzaamheden	Start	Oplevering
Kap bomen	najaar 2022	maart 2023
Sloop Hamhuis	begin 2023	begin 2023
Aanleg wandelpaden	medio 2023	2024
Bouw horeca en maatschappelijke voorzieningen	eind 2023	2024

4 Betekenis van het plangebied voor beschermde soorten planten en dieren

4.1 Bronnenonderzoek

De Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geeft een eerste indruk van beschermde soorten in de regio die binnen het plangebied voor kunnen komen. Als zoekgebied is gekozen voor een gebied met een straal van circa 1 kilometer rondom het plangebied, waarbij gericht gezocht is naar alle beschermde soorten die de afgelopen 5 jaar zijn waargenomen, met uitzondering van vogels zonder jaarrond beschermde nestplaats die immers in alle beplanting verwacht kunnen worden.

*Tabel 4.1 Rapportage NDFF (Geraadpleegd op 28 april 2022) voor alle soortgroepen, met uitzondering van de vogels zonder jaarrond beschermde nestplaats; **WNB**: beschermingsstatus onder de Wet natuurbescherming, NL=Nationaal beschermde soort (artikel 3.10), EU=Europees beschermde soort (artikel 3.1 of 3.5);*

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	WNB
Zoogdieren		
Das	Melis melis	NL
Eekhoorn	Sciurus vulgaris	NL
Gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	EU
Laatvlieger	Eptesicus serotinus	EU
Steenmarter	Martes foina	NL
Vogels		
Ooievaar	Ciconia ciconia	EU

De gemeente Amersfoort beheert zelf ook een eigen databank over het voorkomen van beschermde soorten en heeft in 2019 een nieuwe versie van het boek Stand van de Natuur in Amersfoort uitgebracht (Gemeente Amersfoort 2019).

Op 28 maart 2022 is een waarneming van zowel een levende als een dode das gedaan langs de Palestinaweg Oost. Waarschijnlijk betreft dit een verkeerslachtoffer langs de A28, waarvan de locatie onjuist is ingevoerd in de NDFF. Hetzelfde geldt voor een dode steenmarter die is gemeld op 16 maart 2018. Ook hier betreft het waarschijnlijk een verkeersslachtoffers langs de A28. De kans dat dieren worden doodgereden op de Palestinaweg Oost (doodlopende weg) is namelijk zeer gering.

Een eekhoorn is op 9 maart 2022 waargenomen langs de Domstraat aan de oostzijde van de A28. Volgens de bewoners van Domstraat 82 komen in het plangebied eekhoorns voor (mond. med. 21 juli 2021). Een zeer groot aantal waarnemingen van ooievaars in de NDFF hebben betrekking op de nestpaal in het plangebied waar al jaren een paartje broedt.

4.2 Veldonderzoeken

Op 12 april 2017 is een oriënterend veldbezoek gedaan. Uit dit veldbezoek volgde dat het Hamhuis betekenis kan hebben als verblijfplaats voor vleermuizen maar niet voor huismus en gierzwaluw en dat in de bomen jaarrond beschermde nesten van vogels aanwezig kunnen zijn.

Vleermuizen

In 2017 is een volledig vleermuisonderzoek gedaan naar verblijfplaatsen in het Hamhuis. Hiervoor werd de zolder geïnspecteerd en werden vier bezoeken gebracht verspreid door het jaar (Boonman 2017). Dit vleermuisonderzoek werd geactualiseerd in 2021. Hiervoor werden zeven veldbezoeken gebracht waaronder een inspectie van het Hamhuis. In november 2020 zijn door Treevision de relevante fauna aspecten in kaart gebracht van de bomen waarvan de kap is voorzien. Hierbij is specifiek gelet op de aanwezigheid van roofvogelnesten en boomholtes. In de winter staan de bomen niet in blad waardoor dit een geschikte tijd van het jaar is voor dit type onderzoek. Op 21 juli 2021 zijn de bomen met holtes, spleten of loshangend schors (zes stuks) geïnspecteerd met een endoscoop. In Boonman (2021) is een uitgebreide beschrijving gegeven van de gebruikte onderzoeksmethode.

Tabel 1 Overzicht data en weersomstandigheden inventarisatie vleermuizen, Hamhuis.

Datum	Tijd (u)	Weer	Aantal tussenliggende dagen t.o.v. de voorgaande vergelijkbare ronde
02 juni 2021	21:45 – 23:45	16-13°C, 1 Bft, geen neerslag	
29-06-2021	22:00 - 0:00	17-16°C, 1 Bft, lichte neerslag	27
07-07-2021	03:00 – 05:10	13-12°C, 3 Bft, geen neerslag	nvt
20-07-2021	21:45 – 23:45	17-15°C, 2 Bft, geen neerslag	21
21-07-2021	Overdag	23°C, 2 Bft, geen neerslag	nvt
03-09-2021	22:00 – 0:00	14-13°C, 3 Bft, geen neerslag	nvt
29-09-2021	21:00 – 23:00	12-10°C, 4 Bft, geen neerslag	26

Jaarrond beschermde nesten van vogels / grondgebonden zoogdieren

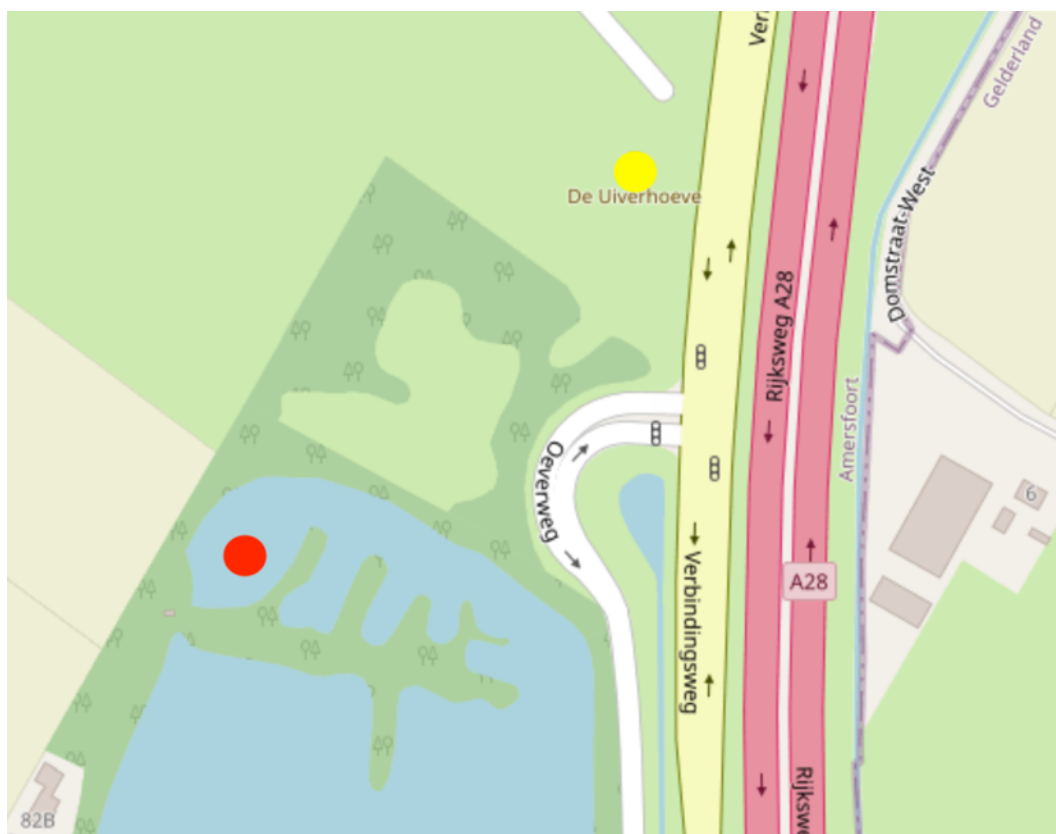
Op 25 juni 2020 is door Bureau Waardenburg een eenmalig veldbezoek uitgevoerd waarbij gelet is op beschermde soorten waaronder jaarrond beschermde nesten en verblijfplaatsen van grondgebonden zoogdieren in het plangebied (Boonman 2020). Op 21 juli 2021 zijn de door Treevision gemarkeerde bomen met nesten geïnspecteerd. Tijdens dit bezoek zijn is ook gelet is op de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van vogels in andere bomen en verblijfplaatsen van grondgebonden zoogdieren.

4.3 Betekenis van het plangebied

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn¹

In het noordelijk deel van het plangebied bevindt zich een nestpaal naast de A28 waar al vele jaren ooievaars op broeden. In een treurwilg op een eiland in 't Hammetje bevindt zich een sperwernest (figuur 4.1). Hier zijn in 2021 meerdere jongen grootgebracht.

Figuur 4.1 Locatie van de nestplaats van sperwer op een eiland (rood) en ooievaarsnest op een nestpaal (geel).

In het Hamhuis broeden geen huismussen of gierzwaluwen, door vogelwering die onder de onderste pannen is aangebracht. In het plangebied broeden meerdere blauwe reigers aan de rand van de plas. Deze nesten zijn niet jaarrond beschermd¹.

¹ Op grond van door het ministerie van EZ verstrekte handreikingen worden nesten van de volgende soorten als jaarrond beschermde nestplaatsen beschouwd: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief, zwarte wouw.

Figuur 4.2 Het Hamhuis.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Ongewervelden

Het plangebied bevindt zich op de grens van het verspreidingsgebied van de platte schijfhoren (Stichting anemoon; <https://www.anemoon.org>). Door het ontbreken van heldere en schone wateren met een rijke begroeiing wordt het voorkomen van de soort uitgesloten.

Vissen

De grote modderkruiper komt op grote afstand (namelijk op ca. 8 km) van het plangebied voor (NDFF) in sloten nabij de Eem met een goed ontwikkelde onderwatervegetatie. Door het ontbreken van waarnemingen en geschikt leefgebied wordt het voorkomen van deze soort in het plangebied uitgesloten. Van de grote modderkruiper is een waarneming bekend uit 2010 van een watergang ten noorden van de N806, ver buiten het plangebied. Bij het afvissen van een deel van De Laak in het kader van baggerwerkzaamheden in 2014 en 2015 zijn geen grote modderkruipers aangetroffen, ook bij de gebiedsinventarisatie in 2014 zijn geen dieren aangetroffen (Steen, 2014; Steen & De Jong, 2014, Steen & De Jong, 2015).

Amfibieën

Uit de omgeving van Amersfoort zijn waarnemingen bekend van heikikker, rugstreeppad en poelkikker. Heikikker en poelkikker zijn niet bekend van het gebied ten noorden van Amersfoort tussen Bunschoten en Nijkerk. Van de rugstreeppad zijn oude waarnemingen bekend van het gebied ter hoogte van het Nijkerkernauw. In april 2020 is een roepende rugstreeppad waargenomen in polder Arkemheen op zo'n 2 km afstand van het plangebied (NDFF). De soort komt rond Amersfoort alleen voor in de polder Zeldert (Bron: Stand van de natuur Amersfoort). In 't Hammetje zijn geen geschikte voortplantingswateren aanwezig.

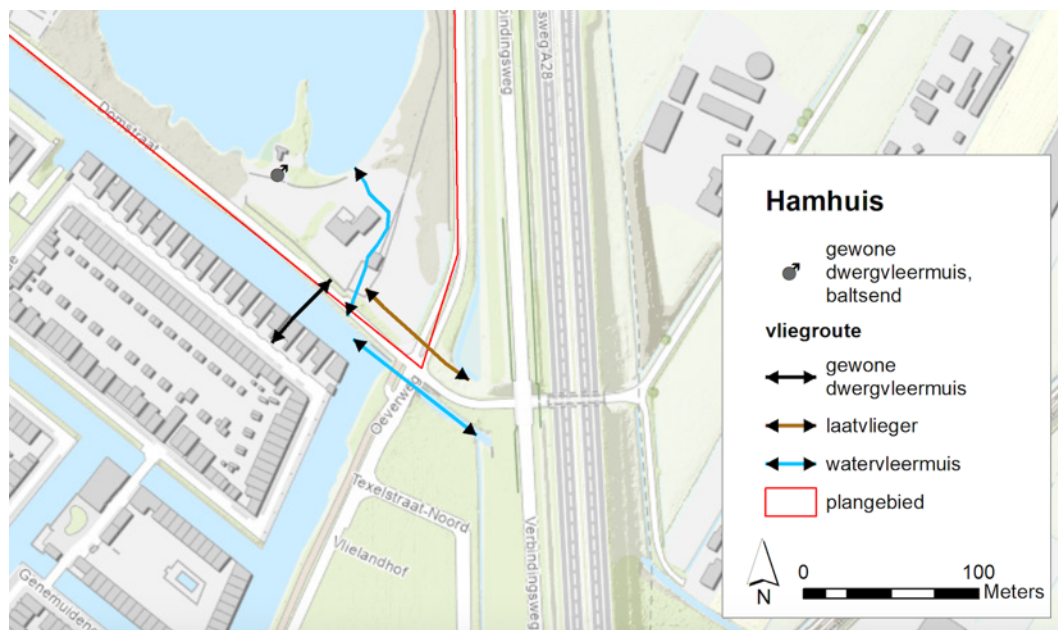

Geen van de twee andere soorten is in 2014 (Steen & De Jong, 2014) en 2020 aangetroffen. Aangenomen mag worden dat ze niet in 't Hammetje voorkomen.

Vleermuizen

Een baltsende gewone dwergvleermuis werd in 2021 net als in 2017 waargenomen in de directe omgeving van het kunstwerk (folly). De folly wordt mogelijk gebruikt als paarplaats.

Er is een vliegroute van watervleermuizen aanwezig in 't Hammetje. Dieren vliegen 's avonds vanaf de Laak naar het meer van het Hammetje en vliegen daarbij over het Hamhuis (figuur 4.3). Het meer heeft een belangrijke betekenis als foerageergebied voor vleermuizen. Er vliegen grote aantallen watervleermuizen, gewone dwergvleermuizen, ruige dwergvleermuizen, laatvliegers en rosse vleermuizen. Door de duiker onder de A28 naast de Domstraat vliegen dagelijks 50-100 watervleermuizen (Brekelmans & Boonman 2012), een deel hiervan vliegt naar het meer van het Hammetje. Daarnaast zijn gewone dwergvleermuizen waargenomen die 's avonds de Laak oversteken vanuit Vathorst naar het Hammetje. Laatvliegers bereiken het gebied 's avonds vanuit Nijkerkerveen. Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn zowel in 2021 als 2017 niet in het Hamhuis aangetroffen. De bomen waarvan de kap is voorzien met holtes, hebben geen potenties voor vleermuizen (Boonman 2021).

Figuur 4.3 Aangetroffen vliegroutes van vleermuizen.

Beschermingsregime andere soorten

Planten

In het plangebied zijn bij de veldbezoeken geen beschermde soorten planten aangetroffen. Geschikte groeiplaatsen zijn niet aanwezig. Uit het plangebied zijn ook geen waarnemingen van beschermde soorten planten bekend (NDFF 2022, zie tabel 4.1). Het

voorkomen van beschermde planten in het plangebied is op basis van het veldbezoek en verspreidingsgegevens uitgesloten.

Ongewervelden

Op basis van bronnenonderzoek en het ontbreken van geschikte habitats is het voorkomen van beschermde soorten ongewervelden uit te sluiten.

Vissen

Beschermde vissoorten komen in het plangebied niet voor (zie ook beschermingsregime Habitatrichtlijn). Kleine modderkruipers komen mogelijk voor in de sloten rondom het plangebied. Deze soort is met de overgang van de Flora- en faunawet naar de Wet natuurbescherming niet langer beschermd buiten Natura 2000-gebieden.

Amfibieën

Het plangebied vormt (geschikt) leefgebied van algemeen voorkomende soorten amfibieën van het 'Beschermingsregime andere soorten' (zoals bruine kikker en kleine watersalamander) waarvoor een vrijstelling geldt voor overtreding van verbodsbepalingen bij ruimtelijke ingrepen. De sloten rond het plangebied bieden geschikt voortplantingswater voor deze soorten. Op grond van verspreidingsgegevens (NDFF) en het veldonderzoek wordt geconcludeerd dat het plangebied géén betekenis heeft voor andere, strikter beschermde soorten amfibieën.

Reptielen

Uit de omgeving van Amersfoort zijn waarnemingen bekend van ringslang. Met name op de zandgronden maar ook enkele waarnemingen langs de Eem. Er zijn echter geen waarnemingen bekend van het gebied ten noorden van Amersfoort tussen Bunschoten en Nijkerk (NDFF; Steen & De Jong 2014). Het plangebied heeft geen betekenis voor de ringslang.

Grondgebonden zoogdieren

Er zijn enkele waarnemingen van eekhoorn gedaan in of nabij het Hammetje (zie paragraaf 4.1). Door het beperkte aantal waarnemingen en de slechte aansluiting met bekende leefgebieden (o.a. Hoevelakense bos) is het goed mogelijk dat het hier gaat om een enkel zwervend individu. Nesten van eekhoorns zijn niet aanwezig in de bomen waarvan de kap is voorzien. Op de A28 is dit voorjaar een das doodgereden iets ten noorden van het plangebied. Op dit moment is geen dassenburcht aanwezig in 't Hammetje. De soort breidt zich uit waardoor vestiging vanuit de Gelderse vallei (o.a. Oldenaller) op termijn goed mogelijk is. Ook steenmarter is als verkeersslachtoffer aangetroffen op de A28. Potentieel geschikte verblijfplaatsen zijn de kunstwerken en de zolder van het Hamhuis. Sporen zoals uitwerpselen van de soort zijn hier echter niet aangetroffen.

Tabel 4.2 *Beschermde soorten 't Hammetje en hun beschermingsregime.*

Soort	Functie	Wnb*
Ooievaar	Nestplaats	§ 3.1
Sperwer	Nestplaats	§ 3.1
Watervleermuis	Vliegroute en foerageergebied	§ 3.2
Gewone dwergvleermuis	Paarplaats	§ 3.2
Eekhoorn	Leefgebied	§ 3.3

**Beschermingsregime conform de betreffende paragraaf in de wet (Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, andere soorten die niet onder de vrijstellingsregeling vallen).*

5 Effecten van de ingreep en te treffen maatregelen

5.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Het plangebied heeft betekenis voor sperwer en ooievaar (zie 4.3).

Broedvogels met jaarrond beschermd nest

Nest-, rust en slaappleatsen

De nestplaatsen worden niet aangetast. Het eiland waar de sperwer broedt blijft behouden en er worden hier geen bomen verwijderd. De nestpaal voor de ooievaar blijft behouden en omgeven door bloemrijk grasland in de toekomstige situatie.

Potentieel versturende werkzaamheden zoals de kap van bomen, worden buiten het broedseizoen uitgevoerd. Verstoring van gebruikte nesten kan hierdoor worden uitgesloten. Sperwers zijn geen schuwe roofvogels en broeden veel in bossen met een hoge recreatiedruk of tuinen. Het eiland waar de soort broedt wordt bovendien niet bereikbaar gemaakt voor mensen. De komst van wandelpaden heeft daarom geen gevolgen voor de functionaliteit van de nestplaats.

Overige functies

Het areaal bos (foerageergebied sperwer) en bloemrijk grasland (foerageergebied ooievaar) zal door de geplande werkzaamheden niet afnemen. De soorten maken gebruik van vele km² aan foerageergebied waar het plangebied slechts een beperkt onderdeel van uitmaakt. Effecten op de functionaliteit van het foerageergebied van de nestplaatsen zijn daarom niet aan de orde.

Overige broedvogels

Effecten van de ingreep

Als gevolg van het verwijderen van opgaande beplanting kunnen nesten en broedsels worden verstoord of zelfs verloren gaan. Door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren kan het verstoren of vernietigen van nesten worden voorkomen. Ook door voorafgaande aan de werkzaamheden te beplanting op in gebruik zijnde nesten te controleren en indien nodig het werk uit te stellen totdat de jongen uitgevlogen zijn, kan het verstoren of vernietigen van nesten worden voorkomen.

5.2 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Het plangebied heeft betekenis voor watervleermuis en gewone dwergvleermuis (zie 4.3)

Vleermuizen

Voortplantings-, rust- en andere verblijfplaatsen

De folly die mogelijk als paarplaats wordt gebruikt door gewone dwergvleermuis, blijft behouden en wordt niet verlicht of toegankelijk gemaakt voor bezoekers. Aantasting of verstoring van deze verblijfplaats kan daarom worden uitgesloten. De geplande werkzaamheden leiden niet tot vernietiging of verstoring van verblijfplaatsen omdat deze niet aanwezig zijn in het Hamhuis en de te kappen bomen.

Overige functies

De vliegroute van watervleermuizen over het Hamhuis kan verstoord worden door verlichting binnen het actieve seizoen 1 april – 1 november tussen zonsondergang en zonsopkomst. Dat kan verlichting van een parkeerplaats zijn, verlichting gedurende de sloop of bouwwerkzaamheden of verlichting van de toekomstige horecagelegenheid.

Het meer van het Hammetje is een belangrijk foerageergebied voor diverse vleermuissoorten. Negatieve effecten op lichtschuwe soorten zoals de watervleermuis zijn mogelijk door verlichting aan te brengen die het meer verlicht of wanneer door de kap van bomen aan de oostzijde van het meer, de verlichting van de Oeverweg meer invloed kan uitoefenen. De straatverlichting wordt nu nog grotendeels afgeschermd door de hoge bomen (figuur 3). In bijlage I is weergegeven welke bomen verwijderd worden op de oostoever. Dit gaat om verspreid staande bomen waarvan de meesten lager zijn dan 6 m. De hoge populieren die voor de meeste afscherming zorgen (figuur 3) blijven vrijwel allemaal behouden. De beperkte kap van bomen die op de oostoever is voorzien zal daarom geen effect hebben op de functionaliteit van het meer als foerageergebied voor watervleermuizen. De invloed van de hiernaast gelegen A28 blijft beperkt omdat deze achter een geluidswal ligt.

Figuur 5.1. Verlichting Oeverweg.

Maatregelen

Er zijn twee manieren waarop effecten op de aanwezige vliegroute van watervleermuizen kunnen worden voorkomen. **1.** Door een beschutte, onverlichte corridor van enkele meters breed te realiseren tussen de Laak en het meer van het Hammetje in de zuidoosthoek van het Hammetje (figuur 5.2). Dit is bijvoorbeeld een dubbele onverlichte bomenrij waarvan de kronen elkaar (nagenoeg) raken of andere vorm van aaneengesloten hogere begroeiing van minimaal 3-4 m hoogte die door bladeren luwte en dekking bieden. Voor de

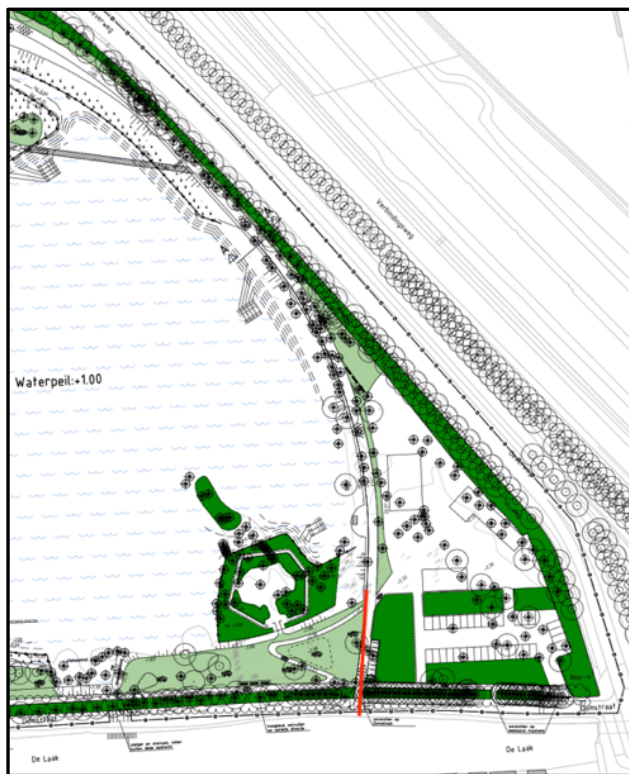

functionaliteit van de vliegroute maakt het niet uit welke boomsoort hiervoor wordt aangeplant. Aanbevolen wordt inheemse soorten te gebruiken.

2. Indien het niet mogelijk is een onverlichte strook in te richten dan dient verlichting aangepast te worden om verstoring te voorkomen. In de periode tussen 1 april en 1 november dient verlichting:

- Beperkt te zijn wat betreft lichtsterkte (geen bouwlamp of straatverlichting)
- Vanaf geringe hoogte (2-3 m) naar beneden gericht te zijn
- Bij voorkeur een kleur te hebben die vleermuizen slecht kunnen waarnemen (rood / amber).

Het meer dient onverlicht te blijven. Het aanbrengen van verlichting op het vlonderpad is daarom niet mogelijk. Bij harde wind dienen luwe zones aanwezig te blijven. Omdat er aan alle zijden van het meer bomen en struiken blijven staan die als windbreker dienen, wordt aan deze randvoorwaarde voldaan.

Figuur 5.2. Geschikte locatie voor onverlichte corridor.

5.3 Beschermingsregime andere soorten

Het plangebied heeft beperkte betekenis voor eekhoorn (zie 4.3). De kap van bomen zal niet leiden tot vernietiging van eekhoornnesten. Het areaal bos zal door de geplande werkzaamheden niet afnemen omdat aan de noordzijde bosplantsoen wordt aangeplant op en rond het gronddepot (figuur 3.2). Hierdoor zijn geen effecten te verwachten op de functionaliteit van het gebied als leefgebied voor de eekhoorn.

6 Beoordeling Wet natuurbescherming

6.1 Conclusie resultaten onderzoek

Functie van het plangebied

Het plangebied heeft betekenis als nestplaats van ooievaar en sperwer. Er is een paarplaats van gewone dwergvleermuis aanwezig in de folly. Het meer is een belangrijk foerageergebied van watervleermuizen en een vliegroute van de soort loopt vanaf de Laak naar het meer langs het Hamhuis. Enkele waarnemingen van eekhoorn zijn verricht in het Hammetje. Mogelijk gaat het om een enkel zwervend individu.

Volledigheid onderzoeksgegevens

Er is voldoende kennis beschikbaar over de aanwezigheid van beschermde soorten in het plangebied.

Reikwijdte van de ingreep

Verstoring van foerageergebied en vliegroute van watervleermuizen kan worden voorkomen door het treffen van maatregelen (paragraaf 5.2).

6.2 Overtreding verbodsbepalingen

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Vernielen of beschadigen nest-, rust en slaapplekken (Wnb art. 3.1.2)

Bij het verwijderen van de beplanting (bomen, struiken, struweel) moet rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. In de beplanting zijn nesten van algemene vogelsoorten aanwezig.

Opzettelijk verstoring (Wnb art. 3.1.4)

De werkzaamheden worden zoveel mogelijk uitgevoerd buiten het broedseizoen (zie par. 2.4). Tijdens werkzaamheden binnen het broedseizoen schouwt een bevoegd ecoloog het terrein waardoor verstoring van gebruikte nesten wordt voorkomen. Tijdens en na uitvoering van het werk blijven voldoende verblijfplaatsen beschikbaar. De werkzaamheden leiden dus niet tot opzettelijke verstoring van de in het plangebied aanwezige vogels.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Opzettelijk verstoring (Wnb art. 3.5.2)

Het vernietigen of aantasten van verblijfplaatsen van vleermuizen (inclusief hun essentiële vliegroutes / foerageergebieden) is een overtreding van de Wnb artikel 3.5 lid 1 en 4.

Beschermingsregime andere soorten

Vernielen of beschadigen groeiplaatsen, verblijfplaatsen (Wnb art. 3.10.1)

Het plangebied kan van belang zijn voor enkele kleine zoogdieren zoals kleine marterachtigen en verschillende muizensoorten. Dit betreft echter nationaal beschermde soorten, waarvoor de provincie Utrecht een algemene vrijstelling heeft gegeven bij, onder

andere, ruimtelijke ontwikkelingen. Wel dient rekening te worden gehouden met de Zorgplicht (Art. 1.11 van de Wnb).

6.3 Ontheffingsaanvraag

In paragraaf 5.2 zijn maatregelen genoemd waarmee overtreding van verbodsbepalingen kan worden voorkomen bij watervleermuis. Indien aan deze randvoorwaarden niet kan worden voldaan, dient een ontheffing aangevraagd te worden. Om een ontheffing aan te kunnen vragen moet het wettelijk belang van de ingreep worden onderbouwd en moeten alternatieven zijn onderzocht.

6.4 Aanvullende maatregelen

Er zijn enkele maatregelen mogelijk waarmee een plus voor de natuur is te realiseren. Dit zijn geen noodzakelijke maatregelen om overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen maar aanvullende maatregelen die als aanbeveling zijn opgenomen:

De folly's kunnen geschikter gemaakt worden als verblijfplaats voor vleermuizen door de hoeveelheid lichtinval te verminderen. Dit kan door enkele ramen / openingen in de muur en het dak dicht te maken. De folly's hebben veel potenties voor vleermuizen door de grootte en de grote hoeveelheid weggroei mogelijkheden. Soorten die hiervan kunnen profiteren zijn gewone grootoorvleermuis, gewone dwergvleermuis en laatvlieger.

In het meer kunnen nestplaatsen voor ijsvogel en oeverwaluw gecreëerd worden door een steilwand op een van de oevers te plaatsen.

Literatuur

- Brekelmans, F.L.A. & M. Boonman, 2012. Monitoring vleermuizen Corlaer. 2009, 2010 en 2012. Rapport 12-178. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Boonman, M. 2017. Vleermuisonderzoek Hamhuis, Amersfoort. Notitie met kenmerk 17-0357/17.07248/MarBo Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Boonman, M. 2021. Notitie beoordeling effecten van sloop Hamhuis en verwijderen zes bomen in 't Hammetje op vleermuizen. Notitie met kenmerk 21-0516/21.08627/MarBo Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Boonman, M. 2020. Notitie quickscan beschermde soorten gronddepot 't Hammetje. Notitie met kenmerk 20-0598/20.06217/MarBo Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Dijk, S. van & W. Steen, 2015. Resultaten flora- en faunakartering 2014 Eemland. Ecologisch Adviesbureau Viridis, Culemborg
- Gemeente Amersfoort 2019. Stand van de natuur in Amersfoort.
- Smit, G.F.J. 2017. Effecten op beschermde natuurwaarden Over De Laak. Toetsing bestemmingsplan in het kader van de Wet natuurbescherming. Bureau Waardenburg Rapportnr. 17-048. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Steen, W. 2014. Notitie Ecologische Begeleiding Baggerwerkzaamheden Verbreding De Laak Amersfoort. Bureau Viridis dd. 8 oktober 2014.
- Steen, W.A. & Th. De Jong, 2014. Actualisatie Natuurwaarden, Vathorst Noord. Ecologisch Adviesbureau Viridis, Culemborg.
- Steen, W.A. & Th. De Jong, 2015. Notitie Ecologische Begeleiding Verbreding De Laak. Bureau Viridis dd. 4 maart 2015.

